

บทความจากวิทยานิพนธ์เพื่อการเผยแพร่

ชื่อเรื่อง

(ภาษาไทย) การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้นำทางการศึกษากับกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2

(ภาษาอังกฤษ) A STUDY ON RELATIONSHIP BETWEEN EDUCATIONAL LEADERSHIP ROLES AND STRATEGIC PLANNING PROCESS OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE OFFICE OF PHRANAKHON SI AYUTTHAYA EDUCATIONAL SERVICE AREA 1 AND 2

ชื่อผู้วิจัย (ภาษาไทย)

ชญญลักษณ์ เหล่าจันทร์

ชื่อผู้วิจัย (ภาษาอังกฤษ)

TANYALUX LAOCHAN

ABSTRACT

The objective of this research is to study the relationship between educational leadership roles and strategic planning process of school administrators under the Office of Phranakhon Si Ayutthaya Educational Service Area 1 and 2. The population of this research consists of 210 school administrators under the Office of Phranakhon Si Ayutthaya Educational Service Area 1 and 2 selected by random sampling method. Pre-constructed questionnaires with five rating scales were used to collect the data. Pearson's correlation coefficient and F-test were used in the data analysis.

The findings indicated that the relationship between educational leadership roles and strategic planning process of the school administrators related positively. Both factors appeared to have covariance at the rate of 67%. It can be implied that school administrators who have high educational leadership roles are more likely to follow all the steps of

strategic planning than those with low educational leadership roles.

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้นำทางการศึกษากับกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 หน่วยในการวิเคราะห์ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 จำนวน 210 คน ได้มาด้วยการสุ่มแบบง่าย เครื่องมือเป็นแบบสอบถามประเภทมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และ F – test

ผลการวิจัยพบว่า บทบาทผู้นำทางการศึกษากับกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันทางบวก โดยตัวแปรทั้งสองมีความแปรปรวนร่วมกัน ประมาณร้อยละ 67 แสดงว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีบทบาทผู้นำทางการศึกษาสูงมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติในขั้นตอนต่าง ๆ ในการจัดทำแผนกลยุทธ์มาก ในเวลาเดียวกันผู้บริหารสถานศึกษาที่มีบทบาทผู้นำทางการศึกษาดำมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติตามขั้นตอนต่าง ๆ ในการจัดทำแผนกลยุทธ์น้อย

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ ในส่วนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545 – 2559) ขึ้น ถือได้ว่าเป็นแผนยุทธศาสตร์ระยะยาว 15 ปี โดยให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งในปัจจุบันเป็น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554) รวมระยะ 5 ปี ขึ้นใช้เป็นแผนแม่บทเพื่อใช้ในการพัฒนาประเทศ และที่ดำเนินการขึ้นก็เพื่อให้เกิดการปฏิรูปการศึกษา โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาคน หรือเรียกว่าการยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา สำหรับแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดเป้าหมายการดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษาตามที่ตั้งไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 กำหนดให้ปฏิรูปสถานศึกษา คือ ปฏิรูปครู ปฏิรูปหลักสูตรการเรียนการสอน ปฏิรูประบบบริหารการศึกษา การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 11-12) มาตรา 9 การจัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา (2) ระบุว่า มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา 39 ให้กระทรวงกระจายอำนาจ การบริหารและการ

จัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปไปยัง คณะกรรมการและสำนักงานการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง ซึ่งผู้ที่มีหน้าที่หลักในการบริหารสถานศึกษาโดยตรงคือ ผู้บริหาร สถานศึกษา เพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งตามกฎหมาย มีบทบาทหน้าที่ เป็นผู้บังคับบัญชา ทำหน้าที่ควบคุม ดูแล และบริหารงานภายในสถานศึกษา

ในกระบวนการบริหารจัดการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำต้องเป็นผู้มี ทั้งศาสตร์และศิลป์ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความรู้ ความสามารถ และมีทักษะในการบริหาร จัดการ และรู้จักใช้เทคนิคทางการบริหารที่เหมาะสมกับสถานการณ์ บทบาทผู้นำทางการศึกษาของ ผู้บริหารสถานศึกษา ถือได้ว่าเป็นส่วนที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จในการบริหารงานตาม ขอบข่ายและภารกิจของสถานศึกษา เพราะผู้นำทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี ถ้าผู้บริหาร ไม่มีภาวะผู้นำทางการศึกษาแล้วก็เป็นกรยากที่สถานศึกษาจะทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ พวงทิพย์ นวลขาว (2538 : 23) กล่าวถึงความเป็นผู้นำ หรือภาวะผู้นำว่าหมายถึง กรรมวิธีที่ ผู้บังคับบัญชาใช้อิทธิพลหรืออำนาจหน้าที่ในการจูงใจ การใช้ภาวะผู้นำ การ กำหนดเป้าหมาย การทำงาน การติดต่อสื่อสาร การควบคุม การตัดสินใจ ตลอดจนการ สร้างความสัมพันธ์กับ ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้การดำเนินงานของหน่วยงานบรรลุ วัตถุประสงค์ร่วมกัน ซึ่งสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนหรือปรับปรุงแนวทางในการบริหารจัดการศึกษาให้มี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษาจึงต้องนำระบบการวางแผนกลยุทธ์ มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานและเป็นเครื่องมือที่จะดำเนินงานจัดการศึกษา ตามภารกิจหลักใน การบริหารงานในสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 1 และ เขต 2 ให้บรรลุ วัตถุประสงค์และเป้าหมาย โดยมีขอบข่ายในการบริหารงาน 4 งาน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคลากร และ การบริหารงานทั่วไป (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 32) การวางแผนกลยุทธ์มีความสำคัญอย่างยิ่งในการ เปลี่ยนแปลงสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะว่าการวางแผน กลยุทธ์ เป็นการวางแผนที่มีการกำหนดวิสัยทัศน์ และเป้าหมายระยะยาวที่ชัดเจน มีการศึกษาสภาวะ แวดล้อมทั้งภายนอกและภายในสถานศึกษา เพื่อให้ได้กลยุทธ์ที่เหมาะสมทันการเปลี่ยนแปลงที่ เกิดขึ้น

จากการบัญญัติให้สถานศึกษาเป็น "นิติบุคคล" ในกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการนับเป็นการปฏิรูปการศึกษาครั้งสำคัญของประเทศไทย ซึ่งสอดคล้องกับ เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่มุ่งหวังยกระดับการศึกษาของชาติให้ได้มาตรฐาน และจัดการศึกษาได้อย่างทั่วถึง มีคุณภาพ โดยได้บัญญัติให้มีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ

การบริหารบุคคล และงานบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง การจัดองค์กรที่มีสถานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายมหาชนที่จัดบริการสาธารณะย่อมจะมีอิสระในการบริหารทั้งด้านทรัพยากรบุคคล และอำนาจหน้าที่ในกรอบที่กฎหมายให้อำนาจไว้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : ก)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยสถานศึกษาในสังกัด 449 โรง แบ่งเป็นสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 จำนวน 241 โรง และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำนวน 208 โรง จัดการศึกษา และส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาปฐมวัย ระดับการศึกษาภาคบังคับ 12 ปี ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาตามอัธยาศัยและการศึกษาตลอดชีวิต มีหน้าที่ในการส่งเสริมสนับสนุนการบริหารและการจัดการสถานศึกษาที่จัดการศึกษาในสังกัด โดยมี จุดมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีความสามารถ และมีความสุข (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. 2548 : 6)

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาของบทบาทผู้นำทางการศึกษากับกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า สภาพปัจจุบันในด้านบทบาทผู้นำทางการศึกษากับกระบวนการ วางแผนกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษายังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งสาเหตุอาจมาจากการเปลี่ยนแปลงทางกฎหมาย และมีข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องไม่เอื้อให้ผู้บริหารแสดงบทบาทผู้นำได้เต็มที่ อีกทั้งผู้บริหารยังขาดความพร้อมหลายด้าน โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็ก เช่น ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร และขาดการมีส่วนร่วมจากบุคลากร ไม่มีคู่มือที่แน่นอนในการให้ปฏิบัติตาม จึงทำให้ ผู้บริหารไม่มีแนวทางที่ชัดเจนในการแสดงบทบาทภาวะผู้นำทางการศึกษากับกระบวนการวางแผน กลยุทธ์ ซึ่งจากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาคู่มือการบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล เอกสาร นักวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า มีแนวทางการปฏิบัติงานกว้าง ๆ ไม่ชัดเจน ทั้งยังไม่มีการระบุที่แน่นอนว่า ผู้บริหารที่มีบทบาทผู้นำทางการศึกษาควรมีบทบาทอย่างไร การวางแผนกลยุทธ์ควรใช้กระบวนการ หรือขั้นตอนใดบ้าง และบทบาทผู้นำทางการศึกษากับกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันอย่างไร จึงทำให้เกิดความเข้าใจผิดและนำไปใช้ ไม่ประสบความสำเร็จ มีผลเสียต่อสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งทำให้การพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษาให้เป็นไปตามแนวปฏิรูปการศึกษาหยุดชะงัก ผู้วิจัยจึงเห็นว่ามีคามจำเป็นที่จะต้องศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้นำทางการศึกษากับกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องและเป็นแนวทางในการ

พัฒนา ปรับปรุงสถานศึกษาทั้งด้านบทบาทผู้นำทาง การศึกษาและกระบวนการวางแผนกลยุทธ์
ของผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้นำทางการศึกษากับกระบวนการวางแผนกลยุทธ์
ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีวิธีดำเนินการวิจัยโดยมีประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ
1) ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา
เขต 1 และ เขต 2 จำนวน 449 คน และ 2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 จำนวน 210
คน กำหนด กลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (ยูทพวงษ์
กัษวรรณ์. 2543 : 75) และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น แบบสอบถาม
การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลใช้เครื่อง
คอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows Version 12. สถิติที่ใช้
ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่า
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product-moment correlation
coefficient) และการทดสอบความมีนัยสำคัญด้วย F-test ซึ่งในบทนี้ได้นำเสนอสรุป
ผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะตามลำดับดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สถานภาพของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย
ร้อยละ 93.80 มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 69.50 เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน
ชำนาญการพิเศษ ร้อยละ 69.00 และมีประสบการณ์ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา
11 ปีขึ้นไป ร้อยละ 77.10

2. ผลการวิเคราะห์บทบาทผู้นำทางการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกเป็น
รายด้าน พบว่า มีบทบาทผู้นำทางการศึกษาอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจาก
มากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น ด้านการตัดสินใจ และด้านการสื่อสารข้อมูล

3. ผลการวิเคราะห์กระบวนการวางแผนกลยุทธ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยก
เป็นรายด้าน พบว่า มีกระบวนการวางแผนกลยุทธ์อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับ
ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การจัดวางทิศทางของสถานศึกษากำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ

วัตถุประสงค์ และเป้าหมาย การจัดตั้งคณะกรรมการ และคณะทำงานจัดทำแผนกลยุทธ์ การปรับปรุงและพัฒนากลยุทธ์ การกำหนดกลยุทธ์หลัก การนำแผนกลยุทธ์ไปปฏิบัติ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของ โรงเรียน (ภายนอก-ภายใน) และการติดตามและประเมินผลแผนกลยุทธ์

4. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้นำทางการศึกษากับกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 พบว่า บทบาทผู้นำทางการศึกษากับกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันทางบวกในปริมาณที่สูง โดยตัวแปรทั้งสองตัวมีความแปรปรวนร่วมกัน ประมาณร้อยละ 67 ซึ่งแสดงว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีบทบาทผู้นำทางการศึกษาสูงมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติในขั้นตอนต่าง ๆ ในการจัดทำแผนกลยุทธ์มาก ในเวลาเดียวกันผู้บริหารสถานศึกษาที่มีบทบาทผู้นำทางการศึกษาดำเนินแนวโน้มที่จะปฏิบัติตามขั้นตอนต่าง ๆ ในการจัดทำแผนกลยุทธ์น้อย

อภิปรายผล

ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้นำทางการศึกษากับกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 สามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้นำทางการศึกษากับกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 พบว่า บทบาทผู้นำทางการศึกษากับกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันทางบวก โดยตัวแปรทั้งสองตัวมีความแปรปรวนร่วมกัน ประมาณร้อยละ 67 ซึ่งแสดงว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีบทบาทผู้นำทางการศึกษาสูงมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติในขั้นตอนต่าง ๆ ในการจัดทำแผนกลยุทธ์มาก ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .01 ในเวลาเดียวกันผู้บริหารสถานศึกษาที่มีบทบาทผู้นำทางการศึกษาดำเนินแนวโน้มที่จะปฏิบัติตามขั้นตอนต่าง ๆ ในการจัดทำแผนกลยุทธ์น้อย โดยการทดสอบความมีนัยสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้นำทางการศึกษากับกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพรรณ กวางเดินดง (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นผู้นำการมองในแง่ดีและความสำเร็จในการทำงานของวิศวกรโรงงานอุตสาหกรรม ผลการวิจัยพบว่า ความเป็นผู้นำมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสำเร็จในการทำงานของวิศวกรโรงงานอุตสาหกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความเป็นผู้นำและการมองในแง่ดีสามารถร่วมกันทำนายความสำเร็จในการทำงานของวิศวกรโรงงานอุตสาหกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ราชัย จันทร์หัวโทน (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรรมการบริหารและการบริหารงาน

วิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา ผลการวิจัย ที่พบว่า 1) ผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงาน การประถมศึกษา อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น มีพฤติกรรมการบริหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตามลำดับ คือ ด้านการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงาน และการฝึกอบรม ด้านการเป็นผู้นำ ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการกำหนดเป้าหมาย และด้านการปฏิสัมพันธ์ ด้านการจูงใจ และด้านการตัดสินใจ ด้านการควบคุมงาน ด้านงานการเรียนการสอน 2) ผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอชุมแพจังหวัดขอนแก่น มีการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับคือ ด้านงานวางแผนและกำหนดวิธีการดำเนินงาน ด้านการวัดและประเมินผลทางการศึกษา และด้านวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน ด้านงานหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ด้านงานการเรียนการสอน และด้านงานห้องสมุด ด้านการประชุมอบรมทางวิชาการ ด้านงานส่งเสริมการเรียนการสอน และด้านงานนิเทศการศึกษา และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริหารกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น พบว่า ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ต่อกันในทางบวกค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .868 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฟ็อก และคณะ (Fok and others. 1995 : Abstract) ได้ทำการศึกษาระยะยาวเป็นเวลา 10 ปี โดยศึกษาถึงความเป็นผู้นำ ที่ทำนายไปถึงการประสบความสำเร็จ กลุ่มตัวอย่างเป็นระดับผู้บริหารและผู้จัดการของบริษัทขนาดใหญ่ จำนวนทั้งสิ้น 149 คน โดยพิจารณาถึงพฤติกรรมของผู้นำ ได้ทำการวัดพฤติกรรมโดยการใช้แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นผู้นำ ผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่มีลักษณะของความเป็นผู้นำจะประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการในองค์กร และสอดคล้องกับงานวิจัยของ โบปพิมพ์ (Boapimp. 1983 : Abstract) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การรับรู้และความคาดหวังในพฤติกรรม ผู้นำอธิการวิทยาลัยชุมชนของอาจารย์ประจำ และกรรมการวิทยาลัยชุมชนในสหรัฐอเมริกา ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารหรือพฤติกรรมผู้นำที่ผู้ร่วมงานต้องการ คือ พฤติกรรมผู้นำที่มุ่งด้าน การทำงาน และมุ่งความสัมพันธ์ไปพร้อมกัน นอกจากนี้การแสดงผลพฤติกรรมผู้นำยังมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับประสิทธิภาพของหน่วยงาน ขวัญและการสร้างความพึงพอใจในการทำงานให้แก่ผู้ร่วมงานด้วย

ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การบริหารสถานศึกษาเป็นหน้าที่หลักของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องดำเนินการ ผู้บริหารจึงมีการพัฒนาตนเองโดยการเข้ารับการศึกษาที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดขึ้น การศึกษาต่อในระดับปริญญาโทหรือเอก หรือการศึกษาจากเอกสารตำราเพิ่มเติม และบวกกับประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาเป็นระยะเวลานาน ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทผู้นำทางการศึกษาสูง โดยเฉพาะในด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น ด้านการตัดสินใจสั่งการในด้านต่าง ๆ และด้านการสื่อสารข้อมูลในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาในการมีบทบาทผู้นำทาง

การศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษานี้ จึงส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถการวางแผนกลยุทธ์ตามกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ในขั้นตอนต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีบทบาทผู้นำทางการศึกษาสูงจึงมีความสัมพันธ์กับกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาด้วย

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากการวิจัย และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้ มีดังนี้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับบทบาทผู้นำทางการศึกษา ในด้านการสื่อสารข้อมูล ควรศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการรับข้อมูล เสาะแสวงหาข้อมูล แจงข้อมูล และ การนำข้อมูลไปเผยแพร่ให้บุคคลภายนอกรับทราบ เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาปรับปรุง การดำเนินงานในสถานศึกษา

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการศึกษา อบรม และหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาทผู้นำทางการศึกษากับกระบวนการวางแผนกลยุทธ์เพื่อให้สามารถพัฒนาโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จ ทั้งด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล

1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาควรมีการจัดอบรมให้ความรู้ เช่น การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เกี่ยวกับบทบาทผู้นำทางการศึกษากับกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ เพื่อให้ผู้บริหารได้ตระหนักถึงความสำคัญ และเห็นประโยชน์ต่อสถานศึกษายิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษายบทบาทผู้นำทางการศึกษากับกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้สอนในสถานศึกษา เพื่อให้เห็นความแตกต่างในด้านความคิดเห็น

2.2 ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้นำทางการศึกษากับกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ในเขตพื้นที่การศึกษาอื่น เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่หลากหลาย สามารถนำไปใช้ได้ครอบคลุมทั้งหมด

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545ก). การวางแผนกลยุทธ์. กรุงเทพฯ : กระทรวงฯ.

_____. (2546). คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพฯ : กระทรวงฯ.

พิมพรรณ กวางเดินดง. (2542). ความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นผู้นำ การมองในแง่ดี และความสำเร็จในการทำงานของวิศวกรโรงงานอุตสาหกรรม. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยา อุตสาหกรรมและองค์การ). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

ราชัย จันทร์หัวโทน. (2542). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรรมการบริหารและการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.

Boapimp S. (1983). **Perceptions and Expectations of the Leadership Behaviors of Presidents in Selected Rural Two – Year Colleges as Seen by Faculty and Governing Board Members.** Oklahoma : The Graduated College, Oklahoma State University.

Fok, L.Y. Hartmann and others. (1995). “Use of the Leadership Opinion Questionnaire to Predict Managerial Success in Organizations : A Longitudinal Study,” **Organization Development Journal.** 13(1) : 23-32.